

UMMÆLI

Hermann Jacobsen og Kyndaravalsurin

HETTA ER EITT SEINKAÐ UMMÆLI AV BÓKINI HERMANN HJÁ TÓRÐI JOHANNESARSYNI. TAÐ ER EISINI EITT FORORÐ TIL EINA VIÐGERÐ AV SANGINUM KYNDARAVALSURIN, SUM HERMANN TÝDDI EFTIR EVERT TAUBE OG GAV ÚT Á PLÁTU OG BANDI Í 1984. HENDA SANG METI EG AT VERA EITT AV ABSOLUTTU HØVUÐSVERKUNUM Í FØROYSKUM TÓNLEIKI.

Meinhard Jensen

Musikkur man vera tað, sum fyllir eina mest í Føroyum. Fiskur og musikkur. Og tað sigur seg sjálv, tí at tað er í fiski og musikki, at vit eru heimselita. Flestu tónlistasløg eru umboðað, men tibetur eydnast tað altíð onkrum at vaksa seg úr teimum klæðunum, sum tónlistaslagið gevur. Tað er musikaliteturin, kvaliteturin í røddini, listarliga visjónin, men eisini nørðaligt nærlagni, sum fær summi at fullbúnast. Kanska er fólkatónleikurin tann genran, sum hevur givið okkum tann størsta tónleikin. Hermann Jacobsen er í øllum førum ein av teimum bestu sangarunum, sum vit hava havt. Hann var poppari og undirhaldssangari, men hann var bestur sum fólkasangari ella vísusangari.

Fyri einum ári síðan, bleiv eg hugfangaður av Kyndaravalsinum hjá Evert Taube, sum Hermann umsetti til føroyskt og sang inn á bandi í 1984. Búi legði hann út á netið, og eg lurtaði og helt hann vera sera góðan. So misti eg hann burtur úttan at hava fingið heitið við. Tað var ein øgillig neyð eitt skiftið, men so spældi Øssur hann í útvarpinum, og hugurin vaknaði aftur eftir at hoyra hann. Tað eydnaðist at finna hann á Youtube, har tað stendur, at Heri Eysturlið hevur lagt hann út. Í Dag stendur hann at vera hugdur eftir 782 ferðir, og av teimum eigi eg minst 100. Tað er ikki fyrri at spara pengar, at fløgan ella plátan ella bandið ikki er keypt, men tí at tað visir seg at vera vónleyst at finna útgávuna til keyps.

TILTRONGD JUSTERING

Tá Hermann Jacobsen doyði um summarmáladag í 1988, var eg ikki fyltur 17. Hann var havnarmaður, og eg var á bygd, so vit høvdu onki við hvønn annan at gera. Tað hevur verið beint eftir páskaferiuna í fyrsta G, at Bjarki, føroyskt lærarin, setti tíð av at tosa um sangaran og undirhaldaran, sum vit øll kendu

frá útvarpinum, og nú var hann deyður, fyri egnari hond. Eg siggi myndirnar fyri mær enn, men minnst tað í minninum – skeivt – sum søguna um ein mann, sum fór inn í bílskúrinn og setti seg í bilin og startaði motorin. Nú havi eg lisið bókina hjá Tórði Johannesarsyni, og tað var ein tiltrond justering av øllum teimum myndunum av og søgunum um Hermann Jacobsen, sum man hevur tilgnað sær gjøgnum árin.

Áhugin hevur árin síðan ikki verið tann stóri. Mær hevur dámt hann væl, og altíð av og á hava vit lurtað eftir honum heima. Børnunum dárar eisini væl onkrar sangir, og tað hava vit verið glað fyri. Tí var tað eisini stuttligt fyri okkum, at "Rulla páskaregg" fekk sitt heiðurliga pláss í bókini. Manglandi áhugin hevur helst við tað at gera, at tónleikurin hjá Hermann er ikki tann, sum man lurtaði eftir tá í tíðini. Tað er komið seinni. Men røddin hevur altíð staðið þúra klár, sum fuglalát á nátt í haganum eitt summarkvöld. Viðhvørt er onki annað til í verðini.

Tá bókina hjá Tórði kom út fyrraárið, hugsaði eg, at eg átti at lisið hana, men eg forsømdi at keypa hana, og onkur gloymdi at geva mær hana í jólagávu. Nú havi eg fingið hana frá høvundinum umvegis konu hansara. Bókina bleiv lisin fyrstu vikuna, hon kom í húsið, og alt annað bleiv forsømt. Hetta er besta føroyska musikkbók, sum hevur ligið í hesum hondum [vónandi verða tær fleiri]. Tað merkist, at Hermann stendur Tórði nær, men hann er fakligur og innlita áhugaður og málur ikki eina mynd av einum pápabeiggja, sum hann vil sleppa at varðveita barnsins hugmynd av. Sumt er lakoniskt, og tað skal tað eisini vera.

TAÐ ANDALIGA MÓT-VEGIS TÍ VERÐSLIGA

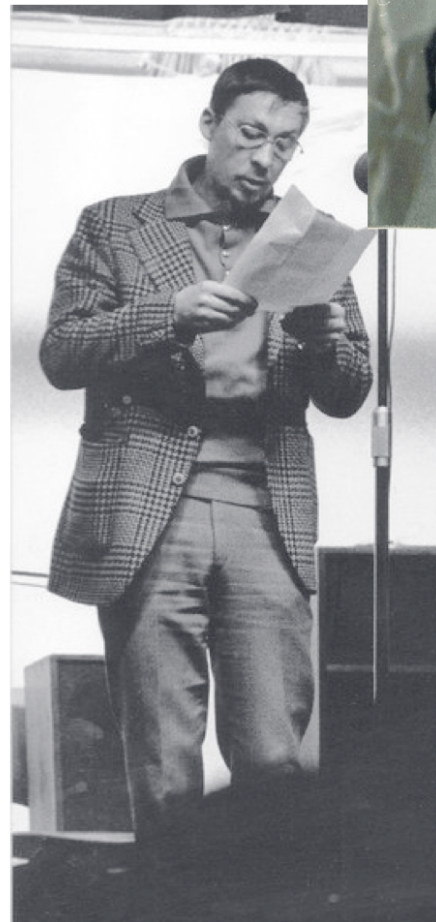
Tað verður altíð – og tað verður tað eisini í bókini – mint á, at Hermann Jacobsen hoyrði til bróðrasamkomuna. Hann var baptist. Hetta legði hann av eftir roynd-

ir at fara tann vegin í álvara, men tað eru tekin um, at hann slepti tí ikki heilt. Bókin fyriheldur seg lítið til tað gudfrøðiliga, men hon málur eina mynd av einum manni, sum tíðliga gjørdist verðsligur, sum tað hevði itíð í Ebenezer. Undirhald og veitslur blivu megintættir í tilveruni, og, sum eg lesi bókina, so fylti tað evangeliska ikki nógv hjá honum. Hann tykist at hava verið sera góður við foreldrin og systkini og síni annars, og hann verður lýstur sum ein trúgvur vinur, og har eru mong vøkur brot at lesa.

Fyri meg er hesin parturin um tað andaliga móttvegis tí verðsliga áhuga-verdur, tí at tað hevur altíð verið eitt maratón sjómanstak millum tey bæði í føroyskum tónleiki. Tað er møguligt, at tey dugdu betur at stovnsgera tað fyrr – altso, áðrenn vekingarrørslurnar – tá vit høvdu dansin og vísurarnar og so Kíngo og sálmasang annars. Men stovnsgerð merkir ikki, at øll eru líka atskild sum ein kalendari. Tað vóru fleiri sendingar í "Áðrenn Elvis" um hetta, tí at blues og gospel hjá teimum svørtu og so kirkjusangur og verðsligt country, t.d., hava togtogast sum leygarkvöld við sunnumorgun.

Mynd mín av Hermann Jacobsen eftir at hava lisið bókina er, at hann sang og undirhelt nógv og hevði eitt langt arbeiðslív, har sum hann royndi alt møguligt. Hann ferðaðist og hevði fleiri vinir enn tey flestu, og hann dugdi væl at lata seg í (tað eru nógvir vakrar myndir av honum og konuni Dagmar, sum bæði siggja út sum mótaikon), og hann var góður við mammu sína, og hann hevði nógvir deadlines, serliga tá hann sendi live í útvarpinum og gav bløð út í 70unum.

Føroyar eru litlar, og tí er tað ikki undarligt, at Hermann Jacobsen kennist nærri, nú bókin er lisin. Hann hevur røtur í Norðragøtu, nær við hjá okkum, og hann er systkinabarn og í nærmastu familju annars við vinfólk, grannar og fólk, man er svágdur við. Tá pápi mín sigldi við týskum trolara fyrst í 60unum, greipaðu teir upp í nógvir sekkir, og innkomnir á Havnina, fóru teir niðan til foreldrin hjá Hermann at geva teimum

ein sekk av røstum fiski. Hetta tí at pápi Hermann og Sofus á Toft, sum eisini var við skipinum, vóru svágdur. Hetta stendur ikki í bókini, men tað kundi tað fyrri tað sama. Man fær nemliga eina kendu av gerandislívi, serliga í havi.

EITT AV ABSOLUTTU MEISTARAVERKUNUM Í FØROYSKU SANGSKATTAKISTLINUM

At "Kyndaravalsurin" beit so fast á, tað havi eg roynt at greinað fyri mær sjálvum, tí at tað er sjáldsamt, at man tímir at lurta so nógv upp í saman eftir tí sama. Tað er sum hjá børnunum. Einaferð aftrat. Einaferð aftrat. Sum tá Gud biður sólina rísa, og hon ikki orkar upp klokkan seks ein leygarmorgun, og hann sigur "Einaferð aftrat. Einaferð aftrat."

Ikki tær at siga, so hvørt sum bókini leið, bleiv tað spennandi, um "Kyndaravalsurin" fór at verða nevndur. Tað varð

Bambus Foto

hann, sjálvandi og tibetur, og tó at tað ikki tykist, sum at høvundurin sær sangin sum tað absolutta høvudsverkið hjá Hermanni, so ger hann, tó, so mikið burtúrur, at lesarin fær ta fatan, at tað var við tí plátuni og lutvíst hesum sangi, at sangarin og tónleikarin Hermann Jacobsen gjørdi sítt meistaraverk.

Tá bókin var væl meiri enn hálvslisn, og onki enn hevði staðið um Hermann Jacobsen sum tónlistarligan handverkara, sum læt visjónir og nærlagni stýra verkætlanunum, fór man at ivast. Jú, tað var týðiligt, at hann elskaði tónleik og vildi hava alt at sita, sum tað skuldi – sum ein góður klæðningur – men lesarin fekk ikki ta fatan, at hann var maðurin, sum skuldi frambæra eitt megnarverk, sum skuldi kunna teljast millum fremstu og bestu og frægastu og mest sigandi og gevandi tónlistarligu avrik yvirhøvur í Føroyum.

So koma vit inn í 80 árin, tá Hermann hevur lagt ungdómin aftur um seg. Tað er týðiligt, at hann er slitt og troyttur. Hann fer til skips og hevur gott av at

sleppa burtur frá øllum. Hann hevur bandupptakara og gittara við og lurtar eftir Evert Taube og spælir sangirnar hjá honum og arbeiðir við umsetingum. Hann hevur gott av at sleppa burtur. Umborð er onki veitslulív, og hann fær høvi at lurtar og umseta. Og so spyr hann eisini sjómenn um hugtøk í sangunum, hvussu tey skulu umsetast til føroyskt. Á síðu 237 í bókini stendur:

“Tíð var eisini til at skapa. Sum sagt, hevði Hermann Evert Taube við sær umborð, og onkra av vísunum týddi hann umborð, m.a. Eldarvalsens. Hann byrjaði týðingina uppi við Svalbard og gjørdi hana lidna í Kanada ella Vesturgroenlandi. Umborð fekk Hermann stemningin av sjómanslívunum, men Sólborg var nýtt skip. Har vóru ikki fyrrar, og mong orð, sum koma fyrri í umsetingini, sum raka, slagga, sleisa, vóru ikki í brúki umborð har. Arbeðsgongdirnar vóru heilt aðrar við guvuskípum, og skipanin í fyrrúminum var heilt øðrvísi. Herman visti nóg illa, hvat tað var at reinsa ketil; men har var hann so heppin, at ein av meistarunum umborð var Jón hjá sýslumanninum, Jón Dahl Olsen. Hann kendi til alt hetta, og segði Hermanni frá ymsum tilburðum og viðurskiftum umborð á dampskipum.”

Hetta sigur rættiliga væl, hvussu nógv Hermann legði í at fáa sangin so góðan, og hann hevur livað við hesum leingi, og tí er tað ikki undarligt, at sangurin hevur slíka dýpd og dygd.

Kyndaravalsurin

Orð og lag: Evert Taube
Týtt: Hermann Jacobsen

Fyrstu ferð í maskinuni eg var til sjós, tað var sum trimmari á Lady Eileen, eg fór av einum trolara í Aberdeen, og vit mynstraðu út sama dagin. Á dekknum seks mans og tveir við hvønn fyr, og hvør fyrrur var størri enn hús, og tað mesta, vit ferdur, var steinkol og grús millum Sunderland og Santa Cruz.

Vit høvdu ringasta kokk, men ein ófóran chief, og vit trimmaðu steamin í toppin, og vit fingur ein whisky hvønn fjúrtanda dag. “Tað er gott” segði hann “fyri kroppin. It’s very rude whisky, my boy” tók hann til, og so fekk hann sær sjálvum eitt plir, treiv so í eina visu, sum byrjaði so: “I was born by the side of the sea.”

Tað var oftani strævið, vit gingu seks-seks, og viðhvørt var tað fyra og fyra, og tú klænkar av te og konserver og keks, tí bert tvey pund var okkara hýra; so eg meldaði pass í Newcastle-On-Tyne, og har gekk eg ein mánað og mól, til eg fekk eina hýru við Stevenson Line, og í Spania hildu vit jól.

Skipið nevndist “Bermuda”, tað var fimm túsund tons, við seks fyrum og trøngt millum skotta, tað var ofta eg helt, at vit fóru til botns, og vit kyndarar riddust sum rotta, og kólið var verri enn nýmalíð krút, har varð rakað og sleisað í senn, og vit slaggaðu tvær ferð á hvørjari vakt, eg sveitti í huganum enn.

Ja, tað krevur sín mann, og so nógv meir aftrat til at banna og lempa og fyra, og sum frá líður, fært tú eitt innarligt hat til matrósar, sum ússaligt stýra. Tað var sjásk í Biscaya, og slørut varð stýrt, vit svóru at geva aftur dýrt, tí í fýsinum eldur og gløðandi slaggi brendi hol á hvørt einasta plagg.

Í Valenca fingur vit last av farin og olivengløg fylt í kartengur; men eg rýmdi við klæðsekk og mandolin, eg var leiddur, eg var móður, eg var svangur. Eg var sum eitt barberbláð, men riggaði væl, og ein barrfrøkun vøkur og lítt gøddi upp meg við hønnum og vini og spritt, ja, hon var heilt óvanliga fitt.

Ja, eg sigldi við bretum um Los Panamas, og við týskarum og portugisum. Uttan hýru í Amsterdam eg gekk uppá nass, og eg bleiv bukaður av servitrisum. Men tað versta var, einaferð vit gjørdur reint í Bordeaux, ja, hvat hendi mær tá: eg í ketlinum sovnaði, vardi ov seint, at nú lúkan varð fast skrúvað á.

Og eg vaknaði, tá ið teir vatn lótu á, og kammeratarnir teir fyrru undir. Tað var bølmyrkt í ketlinum, einki eg sá, og eg flotnaði upp sum eitt tundur, og við mannholið skoraður, kroystur eg lá, og eg tonkti: tað besta tú gert, Sofus Barr fer at biða skjótt faðrivár, tú skjótt livandi kókaður ert.

Og eg bað mína bøn, tá eg hoyrði eitt ljóð. Bønin hjálpti, tað hevði eg prógvað, tí at lúkan fór upp, og onkur rópti: “Hey, ok! tí Sofus Barr hevur hamarin krógvað!” Tað var donkeyman self, hann var skotti, you know, og hann hevði mist hamaran vekk. Tað var girigheit, sum nú at leita hann fekk, so eg hesaferð slapp við ein skrekki.

Lista
KVISS

SVAR
TIL
KVISS
SÍÐA
10

- 1 Andrias Andreassen (1957). Verkið er gjørt í 2007
- 2 Eli Smith (1955). Verkið eitur Á fjøllum og er gjørt í 2004
- 3 Rannvá Mortensen (1950). Verkið eitur Communication og er frá 2006
- 4 Tita Vinter (1941). Verkið eitur Vetrarlið og er gjørt í 2002
- 5 Zacharias Heinesen (1936). Verkið eitur Bøgras og er frá 2005
- 6 Jóna Rasmussen (1946). Hetta verkið eitur Várregn, 2006
- 7 Frits Johannsen (1945). Verkið eitur Út gjøgnum listamansins glugga, 2008
- 8 Hansina Iversen (1966). Verkið er gjørt í 2007
- 9 Tummas Jákup Thomsen (1962). Verkið er gjørt í 2010
- 10 Torbjørn Olsen (1956). Verkið eitur Útsýni og er gjørt í 2006